

**2012 M. LIETUVIŲ KALBOS (GIMTOSIOS) VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO  
TEKSTO RAŠYMO VERTINIMO KRITERIJAI**

**I. A. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas**

| <b>Aspektai ir pastabos</b>   | <b>Taškai</b> | <b>Aprašai</b>  |
|---|---------------|---|
| 1. Tema, pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.   | <b>8</b>      | Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis. Ją plėtojantys teiginiai rodo, kad autorius gerai suvokia problemos esmę ir kontekstą.   |
|   | 7             |   |
|   | <b>6</b>      | Tema suvokta. Pakankamai <sup>1</sup> aiški pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai (stinga prasminių akcentų).   |
|   | 5             |   |
|   | <b>4</b>      | Tema suvokta iš dalies: per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Nepakankamai <sup>2</sup> aiški pagrindinė mintis, neformuluojami teiginiai.   |
|   | 3             |   |
|   | <b>2</b>      | Tik teksto fragmentai susiję su tema / neaiški pagrindinė mintis.   |
|   | 1             |   |
|   | <b>0</b>      | Užduotis, tema nesuvokta.   |
| 2. Teiginių pagrindimas (argumentavimas).<br><br><b>Pastaba.</b><br>Fakto klaida laikoma argumentavimo trūkumu tais atvejais, kai naikina argumentą (jo esmę) arba kai dėl fakto klaidos argumentas tampa nesvarus. | <b>10</b>     | Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Visi argumentai tinkami <sup>3</sup> ir svarūs <sup>4</sup> . Teiginiai išsamiai pagrindžiami <sup>5</sup> .  |
|   | <b>8</b>      | Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai tinkami, bent vienas iš jų svarus; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai išsamiai pagrindžiami.  |
|   | 7             |   |
|   | <b>6</b>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai iš esmės tinkami, bet nepakankamai svarūs; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai pagrindžiami./</li> <li>▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi socialine patirtimi, argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai pagrindžiami.</li> </ul> |
|   | 5             |   |
|   | <b>4</b>      | Bent pusėje teksto teiginiai grindžiami remiantis socialine patirtimi. Argumentai tinkami, bet nepakankamai svarūs. Yra kultūrinės patirties užuominų.  |
|   | 3             |   |
|   | <b>2</b>      | Mažesnėje teksto dalyje stengiamasi tinkamai pagrįsti teiginius; dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas.  |
|   | 1             |   |
|   | <b>0</b>      | Teiginiai nepagrindžiami.   |
| <b>Iš viso</b>  | <b>18</b>     |   |

<sup>1</sup> **Pakankamai** [...] – nors ne iki galo aišku, bet užtenka, kad būtų suprasta, – esmė pasakyta.

<sup>2</sup> **Nepakankamai** [...] – nors užuominų yra, bet jų neužtenka, kad būtų suprasta, – esmės nėra.

<sup>3</sup> **Tinkamas** argumentas – tas, kuris pagrindžia teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

<sup>4</sup> **Svarus** argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia priimti tezę (pagrindinę mintį). Argumento svarumas – jo santykis su tema.

<sup>5</sup> **Išsamus pagrindimas** – tai teiginio ir argumentų tarpusavio ryšių demonstravimas, t. y. pagrįstas ir įtikinamas samprotavimas, o ne argumentų gausa (argumentų turi būti nei per daug, nei per mažai – tiek, kad teiginys būtų įrodytas, kad teze būtų galima patikėti).

## I. B. Teksto interpretacijos turinio vertinimas

| Aspektai ir pastabos   | Taškai                 | Aprašai   |
|--|------------------------|---|
| 1. Teksto temos, problemos, idėjos, vertybės.  | 8                      | Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Aiški skaitymo kryptis.   |
|  | 7                      |   |
|  | 6                      | Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Nukrypstama nuo skaitymo krypties.  |
|  | 5                      |   |
|  | 4                      | Interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės suvokta iš dalies. Neaiški, bandoma rinktis skaitymo kryptis.  |
|  | 3                      |   |
|  | 2                      | Teksto tema / problemos suvoktos paviršutiniškai. Nepasirinkta skaitymo kryptis.  |
|  | 0                      | Tekstas nesuvoktas. Pasirinkta skaitymo kryptis prieštarauja teksto prasmei.  |
| 2. Interpretacijos pagrindumas: pasirinkti teksto elementai (erdvė, laikas, pasakotojo/ kalbančiojo / veikėjo situacija, veiksmas / vyksmas, meninė kalba, kompozicija) ir kontekstas.<br><br><b>Pastaba.</b><br>Fakto – literatūros istorijos (konteksto) ar teorijos – klaida laikoma interpretacijos trūkumu tais atvejais, kai kenkia interpretacijos pagrindumui. | 10                     | Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Išsamiai analizuojami <b>pasirinkti</b> teksto elementai, pakankamai suprasta ir atskleista jų paskirtis. Motyvuotai remiamasi kontekstu (kultūros / epochos, kūrybos / kūrinio ir kt.).        |
|  | 9                      |   |
|  | 8                      | Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, iš esmės suprasta ir atskleista jų paskirtis. Ne visada motyvuotai remiamasi kontekstu.   |
|  | 7                      |   |
|  | 6                      | Ne visada paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, bandoma aiškinti jų paskirtį. Kontekstas menkai siejamas su interpretuojamu tekstu.   |
|  | 5                      |   |
|  | 4                      | Didesnėje teksto dalyje nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojama remiantis išankstiniu žinojimu / <b>pasirinkti</b> teksto elementai analizuojami fragmentiškai. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu. |
|  | 3                      |   |
|  | 2                      | Nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Bandoma analizuoti tekstą. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.   |
|  | 1                      |   |
| 0  | Tekstas atpasakojamas. |   |
| <b>Iš viso</b>   | <b>18</b>              |   |

**Pastaba.** Visas rašinys vertinamas nulių taškų, jei

- užduotis neatlikta;
- samprotavimo rašinys parašytas **visai kita**, nei nurodyta, tema;
- interpretuojamas **visai kitas**, nei nurodyta, tekstas.

## II. Teksto sandaros ir vientisumo vertinimas

| Aspektai ir pastabos   | Taškai   | Aprašai   |
|--|----------|---|
| Teksto sandara ir vientisumas.<br><br><b>Pastaba.</b><br>Vertinamas visas tekstas. Teksto sandaros ir vientisumo trūkumai nedubliuojami. | <b>8</b> | Tekstas vientisas:<br>Yra visos trys teksto struktūrinės dalys; <ul style="list-style-type: none"> <li>• yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti įžanga;</li> <li>• yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti pabaiga;</li> <li>• išlaikytos tinkamos struktūrinių dalių proporcijos;</li> <li>• tekstas vientisas ir nuoseklus, nėra <b>nemotyvuotų</b> minties šuolių;</li> <li>• teksto skaidymas pastraipomis pagrįstas.</li> </ul> |
|  | 7        | 1 teksto vientisumo trūkumas.   |
|  | 6        | 2 trūkumai.   |
|  | 5        | 3 trūkumai.   |
|  | 4        | 4 trūkumai.   |
|  | 3        | 5 trūkumai.   |
|  | 2        | 6–7 trūkumai.   |
|  | 1        | 8–9 trūkumai.   |
|  | 0        | Nepaisoma samprotavimo <sup>6</sup> teksto sandaros reikalavimų, dėl trūkumų tekstą sunku suprasti.   |
| <b>Iš viso</b>   | <b>8</b> |   |

## III. Kalbinės raiškos vertinimas

| Aspektai ir pastabos   | Taškai  | Aprašai   |
|--|---|---|
| Bendrųjų stiliaus reikalavimų laikymasis.<br><br><b>Pastabos:</b><br>1. Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida.<br>2. Stiliaus, logikos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida laikoma viena klaida.<br>3. Stiliaus ir logikos klaidos skaičiuojamos tik 400 žodžių apimties teksto dalyje. | <b>10</b>   | Kalba aiški, logiška, sklandi, tiksli, glausta; nepastebėta ryškių stiliaus trūkumų. Kalbinė raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. 1 trūkumas. |
|  | 9   | 2 trūkumai.   |
|  | 8   | 3 trūkumai.   |
|  | 7   | 4–5 trūkumai.   |
|  | 6   | 6–7 trūkumai.   |
|  | 5   | 8–9 trūkumai.   |
|  | 4   | 10–11 trūkumų.  |
|  | 3   | 12–13 trūkumų.  |
|  | 2   | 14–15 trūkumų.  |
|  | 1   | 16–17 trūkumų.  |
| 0  | 18 ir daugiau trūkumų / mintys formuluojamos neaiškiai, didesnę teksto dalį sunku suprasti. |   |
| <b>Iš viso</b>   | <b>10</b>   |   |

<sup>6</sup> Samprotavimas gali būti deducinis, indukcinis arba analoginis.

#### IV. Kalbos normų laikymosi vertinimas

| Aspektai ir pastabos   | Taškai    | Aprašai               |
|--|-----------|-----------------------|
| Rašybos, skyrybos, gramatikos, žodyno taisyklių ir normų laikymasis.   |           |                       |
| <b>Pastabos:</b>   | <b>16</b> | 1 klaida.             |
| 1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų „Kalbos patarimuose“, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė“, pažeidimai.  | 15        | 2 klaidos.            |
| 2. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, išskyrus tuos atvejus, kai   | 14        | 3 klaidos.            |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• taškai nerašomi ant <i>i</i> – laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant <i>ė</i> – kiekviena klaida atskira;</li> <li>• anglišku raidžių rašymas – laikoma viena klaida visame darbe;</li> <li>• žodžių kėlimo klaidos – laikoma viena klaida visame darbe.</li> </ul> | 13        | 4 klaidos.            |
| 3. Ta pati žodyno klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma viena klaida.   | 12        | 5 klaidos.            |
| 4. Ta pati žodžių darybos (gr) klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma vieno tipo klaida, pvz., netaisyklingai vartojamas tas pats priešdėlis. Kitos gramatikos (morfologijos, sintaksės) klaidos nedubliuojamos.   | 11        | 6 klaidos.            |
| 5. Ta pati rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma vieno tipo klaida, kai:  | 10        | 7 klaidos.            |
| a) netaisyklingai kelis kartus rašomas tas pats priešdėlis;  | 9         | 8 klaidos.            |
| b) netaisyklingai rašoma identiška ta pati šaknis;   | 8         | 9 klaidos.            |
| c) netaisyklingai rašoma ta pati priesaga;   | 7         | 10 klaidų.            |
| <b>Galūnių rašybos klaidos nedubliuojamos.</b>   | 6         | 11 klaidų.            |
| 6. Akies klaida laikomas atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t.y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida.  | 5         | 12 klaidų.            |
| 7. Viena skyrybos klaida laikoma to paties įterpinio neskyrimas, ta pati citatos skyrybos klaida.  | 4         | 13 klaidų.            |
| 8. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.   | 3         | 14 klaidų.            |
| 9. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos skaičiuojamos tik 400 žodžių apimties teksto dalyje.  | 2         | 15–16 klaidų.         |
|  | 1         | 17–18 klaidų.         |
|  | 0         | 19 ir daugiau klaidų. |
| <b>Iš viso</b>   | <b>16</b> |                       |

**Pastaba.** Jeigu kandidatas parašė mažiau nei 400 žodžių ir padarė gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidų, už kiekvienus 30 trūkstančių žodžių atimama po 1 tašką iš kalbos normų laikymosi įvertinimo.

| Trūkstančių žodžių skaičius | Atimami taškai | Trūkstančių žodžių skaičius | Atimami taškai |
|-----------------------------|----------------|-----------------------------|----------------|
| 11–40                       | 1              | 191–220                     | 7              |
| 41–70                       | 2              | 221–250                     | 8              |
| 71–100                      | 3              | 251–280                     | 9              |
| 101–130                     | 4              | 281–310                     | 10             |
| 131–160                     | 5              | 311–340                     | 11             |
| 161–190                     | 6              | 341–370                     | 12             |